

Mal Josip, Zgodovina umetnosti pri Slovencih, Hrvatih in Srbih. Knjižnica Narodne Galerije-Br. 1: Ljubljana 1924. stranica 139 + slika 67.

Josip Mal, ravnatelj ljubljanskog Muzeja, preduzeo je, da napiše .kratak opis historijsko-umjetničk.ih spomenika čitave Jugoslavije. Različite historijske prilike i različiti kulturni uticaji, kOji! l l a su bile u prošlosti podložne razne oblasti Jugo-slavije, nametnule su nužno piscu potre!)u, da prikaže odjelito u posebnim poglavljima umjetnost Slovenije, Hrvatske, Dalmacije (Istre) i Srbije (Bosne). Manje je zgodno, što Mal prikazuje posve odjelito arhitekturu, plastiku i slfkarstvo, i pri tom prati rad u svakoj od tih grana umjetnosti u kronološkoj cjelini, to jest od prvih početaka prehistorijskoga ili rimskoga perioda do početka XX vijeka. Na taj način čitalac gubi s vida z a j e d n i č k u h i s t o r i j s k o - k u l t u r n u s r e d i n u, iz koje su nikli srodni proizvodi graditeljstva, vajarstva i slikarstva jedne iste epohe i oblasti. Začudno je, da je baš historičar Mal odabrao taj način prikaza. Malova knjiga je različito primljena u našoj javnosti. Po momemu je mišljenju to marna i savjesna .kompilacija prema dosadašnjoj literaturi, sastavljena od historika a ne od historika umjetnosti, u koje (t. j. kompilacije) nabranje važnijih spomenika nije oživljeno subjektivnim uvjerenjem istraživaoca, i koje je točnost ovisna od slučajnosti dosadašnje literature. Tako na primjer -da navedem par primjera iz starohrvatskoga vremena -Mal, slijedeći Jelića, pripisuje tobožnje kneževe dvore i crl<vicu Sv. Križa u Ninu VIJ. i VIII. vijeku, iako je opće priznato, da Hrvati nijesu pokršteni prije g. 800.; pače, u dobroj vjeri on usvaja iDudanovo datiranje ploče sa slikom vladara u splitskoj krstionici VII. vijekom, koje je datiranje, kako malo prije rekoh¹), poteklo samo iz antinacionalne tendencije Dudanove knjige.

Ljubo Karaman

¹ Gl. gore str. 100.